

انتشارات گنج علم

وضعیت پارک‌ها از منظر امنیت اجتماعی

نویسنده: مهدی یگانه فرد

ویراستار: سعید طاووسی

صفحه آرا: سمیرا کایدی

طراح جلد: دلارام پری پیکر

ناشر: گنج علم

چاپ اول: بهار ۹۹

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۳۲-۶۹۶۵-۷۲-۶

بها: ۴۸۰۰۰ تومان

www.ketab.ir

نشانی: شیراز، چهارراه ۱۵ خرداد، ابتدای خیابان قصردشت،

کوچه ۱، پلاک ۱

تلفن: ۰۷۱۳۲۳۰۴۰۱۷

آدرس سایت: www.gpub.ir

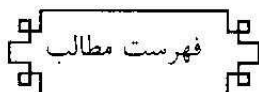
ایمیل: Ganjelmpub@gmail.com

«کلیه ی حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.»

فصلنامه علمی-تخصصی

- سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی : فیا
یادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
وضعیت رکورد
- : یگانه فرد، مهدی، ۱۳۷۴
: وضعیت پارک‌ها از منظر امنیت اجتماعی/مهدی یگانه فرد؛ ویراستار سعید طاووسی.
: شیراز: گنج علم، ۱۳۹۹.
: ۱۴۶ص.
: 978-622-696573-6 : ۴۸۰۰۰۰ ریال
: کتابنامه: ص [۱۳۵] - ۱۴۶.
: پارک‌های شهری -- طراحی -- جنبه‌های اجتماعی
Urban parks -- Design -- Social aspects
: پارک‌های شهری -- ایران -- جنبه‌های اجتماعی
Urban parks -- Social aspects -- Iran
: امنیت روانی -- ایران -- جنبه‌های اجتماعی
Security (Psychology) -- Social aspects -- Iran
SB۴۸۲ :
۷۱۲/۵ :
۷۴۰۳۶۰۱ :
: فیا

پیشگفتار ۵

بخش اول : پارک‌های شهری	۹
پارک‌ها	۱۱
پارک‌های شهری	۱۱
فعالیت در فضاهای عمومی	۱۵
سه گونه از فعالیت‌های مراجعه‌کنندگان به پارک	۱۶
صفات اصلی پارک‌های شهری	۱۷
کیفیت پارک‌های شهری	۲۲
خصوصیات پارک‌های شهری	۲۴
نیازهای اصلی کاربران مسیرهای پارک	۳۰
معیارهای ارائه شده در کیفیت پارک‌های شهری	۳۴
مسیرها و دسترسی‌ها	۳۵
معیارهای مسیر ممتاز در پارک و مؤلفه‌های آن	۳۷
ضوابط طراحی مسیر و ویژگی‌های آن	۳۹
ویژگی‌ها و نیازهای اصلی کاربران پارک	۴۰
شاخص‌های ایجاد دسترسی	۴۲
معیارهای ارزیابی دسترسی‌ها در پارک	۴۷
انواع پارک‌های شهری	۴۸

بخش دوم: امنیت اجتماعی و پیشگیری از جرم	۵۱
مفهوم امنیت	۵۱
امنیت انسانی	۵۵
انسان و امنیت	۵۹
امنیت اجتماعی	۶۰
نظریه‌ها و نظریه‌پردازان امنیت اجتماعی	۶۴
جرم و پیشگیری از آن	۷۸
پیشگیری از جرم	۸۱
تئوری پنجره‌های شکسته	۸۱
بخش سوم: پارک‌های شهری و احساس امنیت	۸۵
نمایی و نظارت‌پذیر بودن فضا	۱۰۰
اندازه فضا	۱۰۱
فضاهای قابل دفاع	۱۰۳
خوانایی و نفوذپذیری فضا	۱۰۳
عوامل مؤثر در کاهش امنیت در فضاهای عمومی	۱۱۱
بخش چهارم: نگاهی به پارک انقلاب شیراز	۱۱۳
شناخت محدوده مطالعاتی	۱۱۵
مشخصات مکان‌یابی در تعیین مراکز گذران اوقات فراغت	۱۱۶
دلایل انتخاب سایت	۱۱۸
عوامل تأثیرگذار در حضور افراد در یک پارک	۱۲۱

پیشگفتار

یکی از نیازهای اولیه هر انسانی نیاز به امنیت است. امروزه در زندگی اجتماعی هر فردی سه نوع امنیت سیاسی، اجتماعی و اقتصادی مورد توجه قرار دارد. وقوع هر یک از جرایم نوعی از این امنیت‌ها را به مخاطره روبه‌رو می‌کند. وقوع جرم به‌عنوان یک پدیده نامطلوب اجتماعی، علل اقتصادی و اجتماعی گوناگونی داشته و با توجه به اهمیت موضوع جرم در کشورهای مختلف مطالعات گسترده‌ای برای شناسایی و تبیین علل وقوع آن انجام شده است. مطالعات نشان می‌دهند که عوامل اقتصادی، عامل تأثیرگذاری بر ساختارهای اجتماعی بوده و تأثیرات قابل توجهی نیز روی فعالیت‌های فردی از جمله جرم دارند (بونگر، ۱۹۱۶). یکی از عوامل سازنده کیفیت مطلوب در زندگی انسان، موضوع «امنیت محیط زندگی» و مصون ماندن افراد اجتماع از خطرات، آلودگی‌ها و نابهنجاری‌ها در محیط زندگی است. جان لنگ نظریه‌پرداز مشهور آمریکایی، در کنار سایر نیازهای فیزیولوژیک انسانی مثل غذا، سرپناه و بهداشت، موضوع امنیت و مصون ماندن از خطرات و آلودگی‌ها را هم مطرح می‌کند. احساس امنیت به معنای فقدان هراس از اینکه ارزش‌های انسانی مورد حمله قرار گیرد یا به مخاطره نیفتد و به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع، اطمینان و آرامش خاطر، ایمنی، آرامش قلب و خاطر جمع بودن است (نوروزی و فولادی سپهر، ۱۳۸۸). احساس امنیت از نظر باری بوزان به حفظ مجموع ویژگی‌هایی اشاره می‌کند که بر اساس آن افراد خودشان را

به‌عنوان عضو یک گروه اجتماعی تلقی می‌کنند، یا به‌بیان دیگر معطوف به جنبه‌هایی از زندگی فرد می‌گردد که هویت گروهی او را سامان بخشند (نویدنیا، ۱۳۸۲). در واقع آنچه باعث می‌شود گروه اجتماعی سامان گیرد، احساس وابستگی و تعلق است که میان اعضای گروه وجود دارد و به آنها کلیت یکپارچگی می‌بخشد که مبنای تعریف اعضا از هستی خویش خواهد بود و شناسایی دیگران به‌عنوان بیگانه و خارجی. پس گروه اجتماعی آن کلیت خاصی است که به دلیل اشتراک اعضای گروه در اندیشه و باورها، احساسات و عواطف و از آن به‌عنوان «ما» یاد می‌کنند. حال هر دو عامل و پدیده‌ای که باعث اختلال در احساس تعلق و پیوستگی اعضای گروه گردد در واقع هویت گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی به حساب می‌آید. به همین جهت است که بدان مفهوم ارگانیکی امنیت اجتماعی را هویت دانسته و امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هویت تلقی می‌نماید (کرد زنگنه، ۱۳۹۴). جامعه مطلوب جامعه‌ای است که در آن امنیت، نشاط، پویایی و ثبات برقرار باشد. در بستر چنین جامعه‌ای است که اقتصاد توسعه پیدا می‌کند و استعداد‌های جامعه در حد کمال خود شکوفه می‌شوند. برقراری امنیت و داشتن حس امنیت از مهمترین ملزومات اساسی برای رشد و پیشرفت هر جامعه‌ای محسوب می‌شود که بدون آن دستیابی به رشد و توسعه امری ناممکن خواهد شد. در این راستا و به منظور برقراری امنیت در جامعه باید عوامل مخل امنیت را شناسایی کرد و با شناخت علمی و صحیح از این عوامل در راستای

پیشگیری از وقوع جرم، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری کرد. برهکاری و جرایم اصلی‌ترین عامل مخل امنیت در هر جامعه‌ای محسوب می‌شوند. همان‌طور که در سلامت فردی پیشگیری از بیماری، بهتر و کم‌هزینه‌تر از درمان بیماری است در جامعه نیز به منظور حفظ سلامت و امنیت جامعه، پیشگیری از وقوع جرایم بسیار بهتر و کم‌هزینه‌تر از مبارزه با جرایم است. پیشگیری از وقوع جرایم نیز مستلزم شناخت ریشه‌های آن است، زیرا شناخت ریشه‌های جرایم به سیاست‌گذاران و رهبران جامعه کمک می‌کند تا با شناخت صحیح از دلایل وقوع جرم برای پیشگیری از آن به برنامه‌ریزی برای اصلاح ریشه‌های جرم بپردازند. احساس انسان در فضا وابسته به قلمرو یا فضاهایی است که به او تجربه حس امنیت می‌دهد و اینگونه بواسطه رفتار انسان اثر می‌گذارند و در نتیجه انسان بر انواع فضاهایی که احساس مختلفی را از قلمرو در او ایجاد کند رفتار خاصی را بروز می‌دهد. امنیت و به‌طور کلی امنیت شهری می‌تواند آرامش، اطمینان خاطر و نبود هراس شهروندان از هرگونه تهدید و خاطر علیه شهر، شهروندان، فضاهای شهری، ساختمان‌ها، سازمان‌ها، تأسیسات و زیرساخت‌های شهری و سایر عناصر مهم در زندگی شهری را دربرگیرد که نگرانی و احساس ناامنی در شهروندان را موجب می‌شود (احمدی پور و همکاران، ۱۳۹۰). هرچه امنیت در محیط شهری افزایش یابد ارتباطات اجتماعی بین افراد یک اجتماع یا محله وسیع‌تر می‌شود و آنان می‌توانند برای خود شبکه‌ای از روابط را بسازند و از این طریق احساس تعلق خاطر به اجتماع شکل خواهد

گرفت (گوهری، ۱۳۸۸).

از جمله رویکردهای نوین در پیشگیری محیطی بزهکاری، نظریه پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی است. این مفهوم نخستین بار در سال ۱۹۷۱ توسط پرفسور سی. ری جفری جرم‌شناس آمریکایی، مطرح شد. اصول پیشگیری محیطی بر این اندیشه استوار است که بزهکاری تحت تأثیر فرصت‌های محیطی است؛ بنابراین با دگرگونی و اصلاح محیط کالبدی می‌توان در جهت کاهش نرخ بزهکاری اقدام کرد (کلکوهن، ۱۳۸۷).

همگام با رشد شهرنشینی، شهرها به‌عنوان کانون‌های اصلی اجتماعی و اقتصادی دنیا از طریق فناوری پیشرفته اطلاعاتی و ارتباطی با هم مرتبط گشته‌اند. امروزه توجه به نیازهای اساسی شهروندان در محیط‌های شهری و همچنین توجه به رفع مشکلات و معضلات شهری، از جمله کاهش ناهنجاری‌ها و افزایش امنیت در فضاهای عمومی، از مهمترین مسائلی است که همواره مورد توجه مدیران، برنامه‌ریزان و طراحان شهری قرار دارد (زیاری و همکاران، ۱۳۸۸). اهمیت پرداختن به مسئله ایجاد امنیت در مکان‌های عمومی از آنجا سرچشمه می‌گیرد که فضاهایی که فاقد فاکتورهای امنیت در محیط خود باشند، از سوی کاربران مورد استقبال قرار نخواهد گرفت.